

Teatrul, operă de conștiință socială

Tinărul care urcă, la începutul carierei sale de profesionist, pe scindurile scenei ca să joace, ca și scriitorul care debutează în teatru, simt în forul lor interior că arătându-se și exprimându-se în public se încarcă cu o nouă răspundere, care-i împiedică să facă, sau să spună, ceva ce n-a fost cugetat cu destulă maturitate.

Problema care se iveauă atunci în conștiința lor și care le dă „trac“-ul acesta intelectual, acest dubiu al certitudinii, este una de natură socială —, și chiar dacă „estetica“ lor se mărginește la practica spectacolului, este o problemă teoretică de concepție filozofică, aparținând sferei mai largi a concepției despre viață, fiindcă orice concepție filozofică include ca element indispensabil, alături de teorie, de modul de interpretare a realității, și o metodă generală, un anumit mod de abordare și de cercetare a realității, a prezentului și viitorului societății.

Creatorul clipei de artă pe care o numim spectacol e conștient, sau e ținut să fie conștient, că gestul acesta al expunerii persoanei sale în public de la tribuna scenei nu se poate produce fără o deliberare prealabilă, rațională, responsabilă. El nu poate și nu trebuie să joace și să scrie decât în acord cu concepția despre viață pentru care a optat și pe care e dispus să o apere cu orice preț.

Și nu vrem să batem la porți teoretice de mult deschise, afirmând că teatrul este, ca și filmul și celelalte arte ale spectacolului, o artă educațională.

Fiecare dintre cei ce slujim teatrul românesc, știm prea bine că în România modernă, în România de azi, nu există niciun om de cultură, niciun educator prin vocație, niciun intelectual legat de popor, care să nu adere, cu deplinătatea inteligenței și puterii lui de muncă, la țelul suprem al partidului nostru și care să nu îmbrățișeze, de aceea, cu căldură programul profund partinic propus de secretarul general al partidului, și adoptat de Comitetul Executiv, de toți membrii partidului.

Știm de asemenea că în anii din urmă, datorită amplei activități politico-educative

desfășurate de partid în variate forme, instituționale, sau obștești, sau individuale, — știința și arta românească și-au cîștigat galoanele unui prestigiu național și internațional binemeritat. Viziunea generoasă și umanistă, profund principială, sub semnul căreia s-a produs această revitalizare socialistă a culturii noastre naționale aparține incontestabil conducerii partidului nostru, liniei sale marxist-leniniste, activității personale fără de răgaz a șefului statului, prețuită cu dragoste și urmată, într-o simțire unică, de toată suflarea țării.

Dar în momentul în care ne gândim și pornim la aplicarea măsurilor cuprinse în cele 17 puncte ale programului prezentat, trebuie să observăm încă din primele paragrafe că această acțiune este apreciată ca o necesitate imperioasă a mersului înainte al societății noastre. Este vorba, prin urmare, de o acțiune care, ținînd desigur seama de tot ce s-a realizat pînă acum, are foarte lămurit în vedere necesitatea imperioasă de a se înlătura din calea bunului mers al societății socialiste românești unele obstacole totuși persistente.

Ca și întregul plan al măsurilor de remediere, ni se prezintă cu destulă claritate și natura impedimentelor pe care le-am mai avut de înfruntat.

Unele au un caracter metodologic și privesc sistemul nostru politico-educativ, formele sale organizatorice de activitate.

Cele mai multe însă depășesc formele de lucru, — mai mult sau mai puțin perimate, — și țințese spre reîmprospătarea și reconsiderarea obiectivă, în perspectiva consecvent revoluționară a P.C.R., a concepțiilor noastre (ale pedagogilor, ale creatorilor de artă și oamenilor de cultură, în special ale tineretului studios) despre viața socială și despre conștiința socialistă, despre patria socialistă.

Adevărurile pe care le formulează, lapidar și cuprinzător, programul, nu sînt însă și nu pot fi noi pentru nimeni. Ele figurează în clar în materialele Congresului al X-lea și în multe altele următoare, dintre care unele aveau adresă directă la lucrătorii din învățămînt, din arte și cultură, din arhitectură și

asa mai departe. Cuvintările tovarăşului Nicolae Ceauşescu, referitoare la toate aceste probleme, ne sînt încă proaspete în minte. Activitatea politico-educativă constituie o parte componentă, de cea mai mare însemnătate în lumea contemporană, parte integrantă, inseparabilă, a opereii de edificare a societăţii acesteia şi totdeauna o preocupare de prim-plan a partidului şi statului nostru.

Este vorba, în consecinţă, de o strălucită sinteză în care se procedează la sublinierea unor poziţii a căror neglijare (nu zic abandonare, fiindcă de aşa ceva nu poate fi vorba la noi) poate aduce prejudicii muncii noastre creatoare comune pentru făurirea omului nou, dezvoltării armonice a personalităţii sale spirituale, ţel suprem al eticii socialismului.

Nu dezbăluim aici un secret, spunînd că răsună incetîşor nişte glasuri, în special ale celor vizaţi de aceste măsuri salutare, cum că programul nostru ar aduce cu o întoarcere retrogradă spre măsurile administrative în domeniul ideologic, pe care partidul nostru nu numai odată le-a respins din practica sa, cu toată energia, după Congresul al X-lea. Acest mod de a calomnia, de a dezinforma şi de a bagateliza ideile în care cred comuniştii, şi în care cred adînc toţi oamenii muncii din ţara noastră, a fost din totdeauna apanajul celor ce vin la de-a gata, al celor care opinează „de pe tuşă”, al profitorilor şi impostorilor, care n-au înţeles, fiindcă n-au încercat niciodată, cu trupul şi cu sufletul lor, cu cită trudă şi eforturi, cu cite privaţiuni şi speranţe şi cu ce bucurie, poporul român şi naţionalităţile înfrăţite cu el pentru totdeauna, şi-au făurit libertatea, bunăstarea şi prestigiul său actual.

Ca intelectualul comunist care a cunoscut şi timpuri mai grele, — pe cînd lupta pentru o educaţie şi o cultură democratică se purta cu burghezia şi fascismul în termeni lipsiţi de menajamente, — şi ca un scriitor cu oarecare cunoştinţe despre lupta pe care, în regiunile capitaliste de azi, o poartă intelectualitatea progresistă de peste hotare, mi-ar face o mare plăcere să discutăm odată între noi deschis şi fără menajamente despre ce este vorba, în ultimă instanţă, atunci cînd unii tovarăşi de drum, profitînd de libertăţile oferite de clasa noastră muncitoare, obţinute cu atitea sacrificii, se plîng de nu ştiu ce „măsuri restrictive de libertate”, în fond aparente doar în ceea ce priveşte tranzacţia fără discernămint a mărfurilor de proastă calitate morală şi artistică pe care de la o vreme dinşii le tot vîră pe git, contra cost, consumatorului de bunuri culturale din ţara noastră.

În definitiv, pe cine poate să supere apelul la cultivarea respectului faţă de muncă, faţă de producătorii de bunuri materiale din societatea noastră? Pe cine deranjează combaterea manifestărilor de indiferentism social, de parazitism şi petrecere fără perdea pe sea-

ma avutului statului, de neonestitate şi încălcare a normelor de convieţuire socială?

Şi cine poate rămîne nepăsător la chemarea poporului de a-i lua în seamă şi de a-i preţui, după merit, eforturile eroice pentru înflorirea patriei?

Cine se simte „frustrat”, cînd este invitat să fie el însuşi eoul acestei înflorescenţe admirabile a vieţii neamului său, smulgîndu-l o clipă din ingratitudea şi ignoranţa mandarinalului celui ce nu dă nimica şi pretinde totul de la societate? Li s-a tocit atît de mult simţul auto critic, încît l-au pierdut şi pe acela al dimensiunilor reale ale clipei prin care trecem faţă cu propria lor dimensiune?

Unora li se pare că limbajul nostru de oameni care realizează cu perseverenţă practica unor adevăruri superioare (şi mă refer la teoria şi practica socialismului) s-ar fi perimat. Invocînd însăşi teoria burgheză a limbajului, e limpede că nu de asta îl ocolesc. Cei care au călătorit prin apus în anii din urmă au remarcat desigur că nu a vorbi, ci tocmai a evita de a vorbi în termenii marxism-leninismului, e o probă de conservatorism demodat. Pînă şi burghezia face azi paradă de socialism ca să fie „dans le vent”, să fie la modă. Observaţi acest aspect comic: unii profesionişti cunoscuţi ai artei spectacolului din ţara noastră s-au întors abia din Apus cu gustul „teatrului politic” şi al „artei revoluţionare”, după ce, la domiciliu, în ciuda criticilor primite, profesau o artă care se ferea să-i zică pe nume comunismului şi revoluţiei... La fel şi în literatură şi în cinematografie.

Succesele teatrului nostru sînt astăzi recunoscute. Ele n-au fost autentice şi utile progresului culturii noastre naţionale şi afirmării României în cultura contemporană, decît atunci cînd au exprimat adevărurile noastre unanime, decît atunci cînd au reflectat cu sinceritate şi fidelitate glasul şi sufletul poporului nostru. Şi trebuie să recunoaştem cîinst că toate bagatele de pură, sau impură, imitaţie, cu care unii directori şi-au exhibat preferinţele, ca nişte snobi provinciali, atît în ţară cit şi în străinătate, n-au constituit niciodată o reală izbîndă şi un succes durabil, chiar dacă nişte gazetăraşi interesaţi au inflammat în mod iresponsabil nişte aplauze amemice şi pasagere. Noi am mai scris despre asta, cu destule prilejuri, chiar aici.

Programul pe care l-am adoptat se referă, într-unul din capitolele sale, cu adresă directă, şi la problemele teatrului, accentuînd cu justă raţiune asupra chestiunii repertoriului. Şi nici despre acesta nu e pentru prima oară că profesioniştii artelor dramatice s-au sfătuit şi au căzut de acord că trebuie să facem ceva pentru a determina o îmbunătăţire temeinică. Avem suficientă experienţă şi dispunem de suficient material, pentru ca realizarea acestui salt calitativ să nu ne pună probleme irezolvabile. Numai că timpul nu aşteaptă, şi e bine să ne punem pe lucru imediat, iar succesul teatrului românesc nu va întîrzia să se reafirme, începînd chiar din stagiunea viitoare.